

עם הרב אברהם משה הלוי רוט
 הערות והוספות: a0527652027@gmail.com

יצאנו לדרך...

מדוע סדר קדשים נחשב "נוהג בזמן הזה"

הגמרא במסכת בבא מציעא דף ק"ד מספרת שרבה בר אבבה פגש את אליהו הנביא בבית הקברות של נכרים והתפלא הרי אליהו הוא פנחס הכהן ואיך נכנס לבית הקברות, התפלא אליהו הנביא על פליאתו וכי לא שנית סדר טהרות ולמדת שקברי נכרים אינן מטמאים, השיב רבה בר אבבה הלא בארבעה [סדרים] איננו מצליחים, בששה [סדרים] נצליח!?

מפרש רש"י: בארבעה לא מצינא - בגירסא דארבעה סדרין, כגון מועד ישועות נשים שהן נוהגות בזמן הזה כבזמן הבית, וקדשים נמי כדכתיב ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי, ואמרין (מנחות קי, א): אלו תלמידי חכמים העוסקין בהלכות עבודה בכל מקום - מעלה עליהן הכתוב כאילו מקריבין אותן בבית המקדש. בשיטת מצינא - בתמיהה, זרעים אינו נוהג בחוצה לארץ, וכן טהרות.

מפורש כאן ברש"י שלימוד קדשים איננו כשאר לימוד של כל המצוות שאינן נוהגות בזמן הזה, שאמנם כל המצוות שלמד אותן ומבקש לקיימם מעלה עליו הכתוב כאילו קיימם, אבל זה עדיין אינו מחשיבם למצוות שנוהגות בזמן הזה, **אבל סדר קדשים נחשב סדר הנוגע למעשה**, משום שהלימוד נחשב "בכל מוקטר מוגש לשמי", כאילו מקריבים אותן בבית המקדש.

ונראה שההדגשה ברש"י כאן היא על המילים "בבית המקדש", שכאשר לומד זרעים למשל הרי הוא כאילו קיים המצוות התלויות בארץ, אבל היכן קיימם? בבית מדרשו, לעומת זאת בלימוד קדשים נחשב כאילו מקריבין אותם "בבית המקדש", היינו כפשוטו ממש. וזוהי ההדגשה בפסוק "בכל מקום מוקטר מוגש לשמי", ולשון מוגש – תרגומו 'אתמטי', היינו מגיע עד אליו. שבכל מקום שלומדים בו סדר קדשים הרי נחשב שהוא נמצא בבית המקדש ומגיש שם לפניו את הקרבנות והמנחות.

והנה, שלמה המלך שלח לחירם "הִנֵּה אֲנִי בֹנֶה בַּיִת לַיהוָה ה' אֱלֹהֵינוּ לְהַקְדִּישׁ לוֹ לְהַקְטִיר לְפָנָיו קֹטֶרֶת סַמִּים וּמִעֲרֹקֶת תְּמִיד וְעֹלוֹת לְבָקָר וְלְעֶרֶב וְלִשְׁבֹּתוֹת וְלִחֲדָשִׁים וְלְמוֹעֲדֵי ה' אֱלֹהֵינוּ לְעֹלָם זֹאת עַל יִשְׂרָאֵל: דורשת הגמרא במנחות שם "א"ר גידל אמר רב: זה מזבח בנוי ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן; ורבי יוחנן אמר: **אלו תלמידי חכמים העוסקין בהלכות עבודה, מעלה עליהם הכתוב כאילו נבנה מקדש בימיהם...**"

הרי להדיא שבעסק הלכות העבודה נחשב שהמקדש והמזבח בנויים

שיעורי "טעימות" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם "נושא מעניין לקחת הביתה". הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד. מטרת השיעורים לעורר שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובלכתך בדרך.

ומתקיים מה שאמר שלמה "הנה אני בונה בית לשם ה' אלקי... לעולם זאת על ישראל".

בשם אומרם

רבי אברהם גורביץ זצ"ל

זה לא מכבר נלב"ע הגאון המופלא רבי אברהם איתאל גורביץ זצ"ל. הוא כתב בספרו "אור אברהם" לבאר באופן אחר קצת. [מכאן אני כותב בסגנון שלי, על פי יסוד דבריו] דהנה, לכל מצווה יש ב' תוצאות, א' שכר המצווה, ב' פעולת המצווה. היינו שמלבד מה שמקבל שכר על שקיים מצוות ה', הנה עוד עצם מעשה המצווה פועלת ומועילה בכל העולמות.

והנה, בכל המצוות שאינו יכול לקיימם הרי במה שמשתוקק לקיימן ולומד פרטיהם והלכותיהם זוכה בזה לשכר המצווה, שהרי מצידו היה מוכן ומזומן לזה רק שנאנס ולא קיים ולמה יפסיד שכרו. אבל תועלת פעולת המצווה אין כאן, שהרי סוף סוף לא שמר שביעית ולא נטהר באפר פרה אדומה וכדומה. לעומת זאת לגבי קרבנות ומנחות הרי **הלימוד הוא במקום המעשה ממש** עד שיש בו גם את **כוח פעולת המצווה**, שעולה לריח ניחוח לכפר ולרצות, עד שנחשב "נוהגת בזמן הזה" כמו שכתב רש"י.

למדנות

מדוע שליחות הכהנים לא מתבטלת כששוחטים שלא לשמה

המקנה בקידושין כג, ב הקשה דאי כהנים שלוחי דידן ניהו אם כן איך יתכן שאם שחטו שלא לשמן כשרים, הרי כיון שלא עלו לבעלים לשם חובה נמצא שהכהנים שינו את שליחותם וממילא שוב אינן שליחי הבעלים להקריב. [ועיי"ש שלגבי שחיטה לכו"ע בעיני שליחות הבעלים, והרי המשנה כאן עוסקת בנזבחו שלא לשמן]. והאריך לייסד מזה שהשליחות לא בטלה כיון שמצד עצם השחיטה לא שינה כלום אלא שפגם במחשבתו.

ולא הבנתי, הרי אם תתבטל השליחות ג"כ לא יעלה לבעלים לשם חובה, ומאיזה טעם יחפצו הבעלים להשחית את בהמתם לשווא, וכ"ש בשאר עבודות שבוודאי אינו רוצה שיזרק דם פסול על גבי המזבח, ולכן אינו חפץ בביטול השליחות, שלכל הפחות יעלה קרבן נדבה לה'.

ואולי גם יש בזה **איסור** על הבעלים לבטל את השליחות שהרי על ידי

זה פוסל את הקרבן ומביא פסול למזבח, וצ"ע.

חקירה

האם מחשבת "שלא לשמה" פוסלת או מפקיעה את ה"סתמא"

הגרי"ז השריש שמחשבת שלא לשמה איננה מפקיעה את ה"סתמא לשמה" של הקרבן מצד עצמו, אלא היא "מחשבה הפוסלת" כמו מחשבת פיגול. וראיתי שכתבו בשם **מו"ר הגרב"ד פוברסקי שליט"א** להוכיח כדבריו מדברי התוספתא (א' ד') "שחטו לשמו ומרקו שלא לשמו כשר שכבר הוכשר בשחיטה". והכוונה שגם אם חישב שלא לשמה בשחיטת המיעוט בתרא ה"ז כשר. ולכאורה מה החידוש בזה, הרי השחיטה כבר נשלמה, ובשלמא אם אנו אומרים דשלא לשמה הוי מחשבה הפוסלת, מובן דהו"א דמאחר וגם המיעוט האחרון הוא סוף סוף חלק מהשחיטה, אפשר עדיין לפסול במחשבה, אבל אם זה רק העדר לשמה, מה ההוה אמינא לומר שיהא פסול, הרי רוב סימנים היה לשמה בהכשר. עכ"ד.

ולענ"ד, אחרי נשיקת רגלי מו"ר שליט"א, יש לפקפק בזה, דכבר ייסדו דכל מה דמהני רובו ככולו הוא במקום שהמיעוט הנשאר לא נעשה כלל, אבל אם **נעשה בפסול** לא שייך בזה רובו ככולו, וא"כ היכא שנשחט כולו ולא רובו לא הותר ע"י הרובו אלא ע"י הכולו, וממילא כל שלא נעשה הכולו בהכשר, אף אם לא ע"י מחשבה הפוסלת אלא מחמת העדר כוונת לשמה, לא הוכשר הקרבן. עיין בזה. על זה באה התוספתא לומר שכיון שסו"ס באותו רגע שסיים לשחוט רובו כבר הוכשרה הבהמה לקרבן, אינו יכול אח"כ לקלקל בזה.

פנימיות

השייכות בין חטאת לפסח

כ"ק אמרי אמת מגור זי"ע אמר שהטעם שפסח וחטאת צריכים לשמה, משום **שכל התחלה צריכה לשמה**, וכאשר יהודי חוזר בתשובה ומביא חטאת הוא בא להתחיל מחדש, וכן קרבן פסח יסודו התחלת האומה.

והנה על הפסוק "וכי יגור אתכם גר ועשה פסח לה" תרגם אונקלוס "וכי יתגייר עמכון גיורא", כלומר שפירש 'גור' לשון התגיירות ולא לשון דירה שהוא גר אתכם, וכתב מו"ר מעט צרי דלפי"ז מובן מאד מה שדרשו במכילתא (והביאו רש"י) "וכי יגור אתכם גר ועשה פסח שומע אני כיון שנתגייר יעשה פסח מיד, ת"ל והיה כאזרח הארץ מה אזרח ב"ד אף גר בארבעה עשר", דלפום ריהטא אינו מובן אמאי קס"ד שהמתגייר יעשה פסח מיד, והיכן נרמז זה בפסוק, אבל לדברי אונקלוס מובן היטב, דכיון שתרגם 'ארי יתגייר עמכון גיורא' א"כ ציורה תורה שגר שמתגייר חייב בקרבן פסח ולכך קס"ד שיביא את

הפסח מייד בהתגירו, וע"ז ילפינן דגם הוא בעי ארבעה עשר. עכ"ד מו"ר מעט צרי זצ"ל.

והנה, עכ"פ חזינן באונקלוס דאף דילפינן דגר ג"כ בעי ארבעה עשר, מ"מ אין זה משום דלשון 'כי יגור אתכם גר' מתפרש למסקנה בלשון מגורים ודירה, אלא **גם למסקנה נשאר הדין דיש חיוב מסויים על גר שמתגייר להביא קרבן פסח**, אלא דילפינן מקרא דבעי ארבעה עשר, ולכך תרגם אונקלוס 'וכי יתגייר'.

וכ"ז צריך ביאור טובא, מהו השייכות בין קרבן פסח להתגיירות הגר, ומדוע יש חיוב מסויים על גר שמתגייר להביא הפסח, עד דקס"ד שיביא מיד בהתגירו, וצ"ב.

ונראה דמבואר מזה בדעת אונקלוס, **דקרבן פסח הוא קרבן גירות**, וכמו שאמרו חז"ל משכו וקחו לכם משכו ידיכם מע"ז וקחו לכם פסח, הרי דזהו קרבן לביטול הע"ז, וכמו שאמרו חז"ל שהיה הצאן ע"ז דמצרים ובשחיטתו ביטלו ע"ז שלהם. ובזה יצאו גוי מקרב גוי, להמלט מטמיעה במצרים ולהחשב כגוי בפנ"ע, וזהו ממש ענין הגירות לכפור בע"ז ולצאת מכלל האומות, ולכן חייבה תורה את הגרים המתגיירים באופן מסויים בקרבן פסח אלא שצריכים להקריבו ב"ד ניסן עם כלל ישראל.

והנה, המתבונן **בפסח דחזקיהו ובפסח דיאשיהו** יווכח דהפסח היה שם כהמשך לביטול הבמות ועזיבת הע"ז, לשוב אל ה' בכל לבבם, יעו"ש היטב בפסוקים, והיינו כמוש"נ דקרבן הפסח הוא קרבן גירות ועזיבת הע"ז להתקרב אל ה'.

מעתה אנו מבינים את היטב את **השייכות בין קרבן חטאת לקרבן פסח**, שגם הפסח הוא עזיבת החטא והתחלה חדשה **ולכך צריך בשניהם כוונת לשמה**, כמוש"כ האמרי אמת.

מהדף ליומי

חשיבותה של ה"ראשית"

נמצאים אנו כמה ימים קודם "ראשית השנה". אנו לומדים כאן כמה חשובה ההתחלה, וכמו שהמליצו "טוב אחרית דבר – מראשיתו", מחמת הראשית מגיעים לטובת האחרית.

שמעתי **מהמשגיח רבינו דן סגל שליט"א** לרמוז "שופטים ושוטרים תיתן לך בכל שעריך" – בשעריה של כל שנה ושנה יש להעמיד "שופטים" – חיזוק הדעת בלימוד התורה והמוסר, ו"שוטרים" – שמירת המעשה בקבלות וחיזוקים וסייגים. כי כל השנה תלויה ב"שער" השנה, אם השער שמור ומוגן הרי כל הבית מוגן.

וכן מבואר בסוף הדף **"כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה"**, אם ההתחלה היא טובה, הרי כל המשך מיוחס בסתמא להתחלה הראויה ונחשב "על דעת זה". **כמה חשוב להקפיד על כוונה נכונה וטהורה בזמנים של ראשית והתחלה.**

מושג

הסכם יששכר זבולון

בדף שלנו אנו מוצאים את התנא שמעון אחי עזריה שנקרא כך "על שם שעזריה עסק בפרקמטיא וסיפק צורכי שמעון אחיו בשעה שהיה עוסק בתורה והתנו ביניהן שיהא חלק לעזריה בשכר תלמודו של שמעון... לפיכך נקרא על שמו שלמד על ידו".

יש כאן דוגמא **להסכם "יששכר זבולון"** שהיה נהוג בתפוצות ישראל, ויסודו ממצוות החזקת התורה שכתב הטור שהרי היא כאילו למד בעצמו.

באחרונים האריכו בהרבה **חקירות וספיקות סביב הסכמים קדושים אלו**. כגון, האם מקבל הזבולון "חלק כחלק" עם יששכר גם כאשר ההסכם התחיל לאחר שיששכר כבר למד תורה. האם שייך לעשות השותפות לזמן קצוב. האם אפשר לאחד הצדדים לחזור בו מהשותפות. האם אפשר לעשות השותפות כאשר ללומד יש כבר ממון כדי סיפוקו. האם שייך שני מחזיקים בלומד אחד. ועוד ועוד ספיקות ונידונים מרתקים.

המלצת קריאה

ספר "שמח זבולון"

הגרי"ח פיש הוציא לאור ספר מקיף על ענייני הסכם יששכר זבולון הנקרא "שמח זבולון", הוא מברר ומלבן את כל הנושאים הנ"ל ועוד רבים אחרים. הספר נמצא ב"אוצר החכמה". שווה עיון!

המלצת מצוה

ארגון "סמך זבולון"

ידיד נפשי **הגאון רבי יחיאל גרינבלט שליט"א** נחלץ חושים לזכות את ישראל במצוות "החזקת תורה" ולתווך בין יששכר'ס לבין זבולונ'ס. הוא הקים לשם כך את הארגון המפואר "סמך זבולון" וכבר זכה לזכות כמה עשרות "עזריה" להיות סמך ועזר לתורת אחיהם תלמידי החכמים.

התבוננות

האם בסדר קדשים יש מקום לסברא?

הרמב"ם בסוף הלכות מעילה (ח, ח) כתב באריכות **שהקרבת הניח מהחוקים** אשר אין אנו יכולים להבין טעמם וסברתם.

"הרי נאמר בתורה ושמרתם את כל חקותי ואת כל משפטי ועשיתם אותם, אמרו חכמים ליתן שמירה ועשייה לחוקים כמשפטים, והעשייה ידועה והיא שיעשה החוקים, והשמירה שיזהר בהן ולא ידמה שהן פחותין מן המשפטים, והמשפטים הן המצוות שטעמן גלוי וטובת עשייתן בעולם הזה ידועה כגון איסור גזל ושפיכות דמים וכיבוד אב ואם, **והחוקים הן המצוות שאין טעמן ידוע**, אמרו חכמים חוקים חקתי לך ואין לך רשות להרהר בהן, ויצרו של אדם נוקפו בהן ואמונת העולם משיבין עליהן כגון איסור בשר חזיר ובשר בחלב ועגלה ערופה ופרה אדומה ושעיר המשתלח... **וכל הקרבנות כולן מכלל החוקים הן**, אמרו חכמים שבשביל עבודת הקרבנות העולם עומד, שבעשיית החוקים והמשפטים זוכין הישרים לחיי העולם הבא, והקדימה תורה ציווי על החוקים, שנאמר ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם" עיי"ש באריכות לשונו.

ואם כן, **חידוש הוא שהגמרא אומרת כאן "איבעית אימא סברא"** וכי מה שייך סברא בדברים הללו שאין טעמם ידוע, ומה היה קשה לנו מסברא אילו היה הדין שכיון שחישב שלא לשמה כבר אין משמעות מה יחשוב בשאר עבודות.

אנו לומדים כאן **שגם בחלק של החוקים יש מקום גדול לסברא**, [ואף יש לדקדק ש"איבעית אימא סברא" קודם ל"איבעית קרא"] אלא שהסברא בנויה לפי כללי אותם חוקים. לכן אינה דומה סברא שסוברים במלאכות שבת לסברא בהלכות זרעים, ולא בשניהם כסברא בדיני ממונות, ולא בשלושתם כסברא בקדשים. כל חלק מן התורה יש לו דרך חשיבה ייחודית, עם כללי הגיון והיקשים משלו.

דבר זה חשוב לדעת בבואנו מסדר נזיקין לסדר קדשים, **עלינו לקבל "דעת" של קדשים**, להתרגל לסגנון חדש של סברות וחילוקים, היקשים וכללים.

חיזוק

לא לוותר על כל התפוחים!...

הגמרא אומרת שמסברא היינו יודעים שגם אם כבר שחט שלא לשמה צריך לעשות שאר עבודות לשמה, **"משום דשני בה כל הני – לישני בה וליזיל!?"** מבואר כאן שאין אומרים מאחר שבלאו הכי הקרבן אינו לשמה, אין סיבה לעשות שאר עבודותיו לשמה, אלא לכל הפחות שחלק מהעבודות יהיו לשמה.

עיון

לא כיון בפסוק ראשון האם יכוון בשאר פסוקים

בשׁו"ת תורה לשמה הסתפק "אם אחר שסיים פסוק ראשון הרגיש שלא כיון לבו והרי הוא גומר הפרשה, כדי שיחזור ויקרא שמע פעם שנית [כדי שלא ייחשב קורא 'שמע' 'שמע' שמשתקין אותו], אם צריך להזהר בקריאה זו הראשונה של הפרשה בכל אזהרות האמורים בדין קריאת שמע... לא ירמוז בעיניו ולא יקרוץ בשפתיו ולא יראה באצבעותיו וכן אם צריך לכתחלה ג"כ לומר כל הפרשה ההיא בכונה או דילמא מאחר כי השתא לא נפיק ידי חובת קריאת שמע בזו הפעם והוא רוצה לחזור ולאומרה לצאת ידי חובתו בכונה וככל הלכותיה השתא לא צריך ליזהר בכל אותם ההלכות דזה חשיב השתא כקורא בתורה".

והביא על זה **את הגמרא שלנו** לגבי המשך כוונה לשמה בשאר עבודות, ומזה מסיק "הרי לך אף על גב דלא עלו לבעלים לשם חובה וצריך להביא קרבן אחר עם כל זה צריך ליזהר בה בכל הלכות עבודה הצריכין לה והוא הדין הכא בנידון השאלה אף על פי **שלא עלתה ק"ש זו לשם חובה שצריך לקרא ק"ש פעם שנית עם כל זה צריך להזהר בקריאתה ככל משפטיה** ולכן אסור לקרוץ בשפתיו ולרמוז בעיניו וכיוצא גם ישתדל לאומרה בכונה". עכ"ל.

וצריך להבין הדמיון, הרי כאן הקרבן **כשר** אלא שלא עלה לו לשם חובה, ואילו בקריאת שמע אין קריאה זו כשרה למצווה זו, והוא ככל קורא בתורה, ומדוע צריך לנהוג בה מנהג מקיים מצוות קריאת שמע.

והנה, יש לחקור **במי שאינו יכול לכוון בפסוק ראשון** אם צריך לקרוא עכ"פ בלא כוונה, או דהוי כמי שנוטל לולב פסול או יושב בסוכה פסולה. וכנראה היה פשוט לרבינו התורה לשמה שחייב עכ"פ לקרוא בלא כוונה, ומזה הבין **שאיין הכוונה שקריאה זו פסולה מכל וכל** אלא שלא די בה, **ולא יצא בה ידי חובתו** וצריך לחזור ולקרוא שוב, ולכן דימה זאת שפיר לסוגיא דידן שהקרבן כשר אלא שלא עלה לבעלי לשם חובה.

לקח

להשתתף בשיעור או להסתפק בשמיעת הקלטה?

"לא הות גבן באורתא בתחומא" פירש רש"י "כלומר **חבל על שלא היית אמש בשבת אצלנו** בתוך התחום שתוכל לבא לבית המדרש ולשמוע".

מדוע "חבל" שלא היה אז אצלם, הרי הנה כעת חוזר לפניו על הדברים ולא הפסיד כלום!

יש לומר, שאינו דומה מי ששומע מהשומע, ממי שהיה נוכח בעצמו

היצר הרע הרבה פעמים אומר לנו **"כבר פספסת – בלאו הכי זה לא יהיה מושלם, אז תוותר על הכל"**, אבל הגמרא כאן מלמדת אותנו שאלו דברי הבל, **זה לא "או הכל – או כלום"**, יש הרבה שלבי ביניים שאנחנו לא מוותרים עליהם.

אומרים בשם הסבא מנובהרדוק "אם תפס אותך היצר הרע ובלבל כוונתך בברכת 'השיבנו' תפוס את ברכת 'סלח לנו' ואם תפס אותך בברכת 'ראה בעינינו' תפוס אתה ברכת 'רפאנו'..."

החפץ חיים היה ממשיל זאת לרוכלת המוכרת תפוחים בשוק ובאו נערים פראים והפכו את סלה והתפזרו התפוחים על המדרכה, משראו זאת הנערים החלו לחטוף תפוחים, והנה הרוכלת החלה לזעוק מרה על שברה והם חוטפים וחוטפים... עבר פיקח אחד ואמר לה "מה את זועקת? הזעקה לא תעזור לך! אלא **תפסי גם את כמה שתוכלי והיה זה שכרך!**"

כך ברוחניות, אם היצר הרע חוטף לך "תפוחים" אל תשב בחיבוק ידיים, **תחטוף גם אתה כנגדו "תפוחים" אחרים.**

עיון

מה הדין בשאר חלקי מצוות המעכבות זו את זו

בגמרא מבואר שאף אם עבודה אחת מעבודות הקרבן נעשית שלא כראוי, מכל מקום אין זה פוטר אותו מלעשות את האחרות כראוי, ויש לדון בנידונים דומים במצוות אחרות.

כגון: **ארבעת המינים**, לכתחילה צריך שיהיה כל שיעור המינים בכשרות, ובדיעבד מספיק רובו ככולו. והנה, אם יש לו לולב שמיעוט עליו נפרצו, האם צריך עדיין להדר שההדס יהיה כולו עבות, או שכיון שהמינים מעכבים זה את זה ובלאו הכי לא תהיה לו מצות נטילה מהודרת, כיון שהלולב אינו כשר בכולו, אם כן שוב אין טעם להקפיד שיהיה ההדס כולו עבות.

דוגמא נוספת: מצוות **אמירת פסוקי מלכויות זכרונות ושופרות**, שמבואר בגמרא ששלושתן מעכבים זה את זה. אם יכול לומר **רק שלושה פסוקי מלכויות**, שזה כשר בדיעבד, האם אחר כך יש עניין לכתחילה **בזכרונות ושופרות** לומר **עשרה פסוקים**.

והנה, לפעמים אין כאן **הידור עצמי** אלא **לחשוש לכתחילה לשיטות המחמירים**, ובזה נראה שאם בלאו הכי לדעת המחמירים לא יצא כיון שלשיטתם אחד החלקים נפסל בלאו הכי, שוב אין טעם להקפיד בשאר החלקים שיהיו כשרים גם לדעתם.

ולמשל: **אם ההדס שלו בשיעור ג' טפחים רק לפי השיעור הקטן**, שוב אין טעם לקחת את **הלולב והערבה** לפי השיעור הגדול, שהרי בלאו הכי אם ננקוט כהשיעור הגדול לא יצא ידי חובתו. ועוד צ"ע.

חידה

איזה פסוק נכפל פעמיים בתורה

והנה, **זקני רבי דוד סומפולינסקי זצ"ל** היה חד חידה: איזה בפסוק בתורה נכפל פעמיים בתורה עם אותו התוכן, המילים הנקודות והטעמים. [אמנם "וידבר ה' אל משה לאמר", גם נכפל פעמים רבות עם אותם מילים, אבל זה לא אותו התוכן כמובן, בכל פעם מדובר על אמירה אחרת].

הפתרון הוא: הפסוק **"את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו, אני ה'".** הוא נמצא גם בפרשת בהר וגם בפרשת קדושים.

להנ"ל אולי הכפילות באה ללמדנו שיש כאן גם דין במקדש וגם דין בשבת: **מדיני המקדש לבוא אליו ביום השבת** (פרשת בהר), **ומדיני השבת ללכת בה אל המקדש** (פרשת קדושים). השבת היא "קדושת הזמן" והמקדש הוא "קדושת המקום", וצריכים לצרף שתיהן אל "קדושת ישראל" להיות משלשים בקדושה לקדוש.

ובאמת מצאנו גם בשבת וגם בבית הכנסת וגם בנשמת ישראל את המושג "נר", יש "נר של שבת" ויש "נר של בית הכנסת" ויש "נר נשמת אדם", כי הנר בא לבטא הארת הקדושה של אחת משלושת הקדושות הללו.

תופעה

"בית הכנסת של שבת"

אצל הרבה מקהילות החסידים יש בית כנסת מיוחד לשבת. בימות השבוע מתפללים בחדרי תפילה "שטיבלאך" ואילו בשבת קודש נפתחים שערי "בית המדרש הגדול".

יתכן שהמקור לזה מהדברים הנ"ל, שיש מעלה מיוחדת בהתאספות בבתי הכנסת, במקדשי מעט, ביום השבת.

לקח

לימוד בעיון בשבת

יש הסוברים שבשבת קודש לומדים רק דברים נעימים וקלים אבל אינו מתאים ללמוד בעיון גדול. אבל בגמרא שלנו מבואר **שבשבת קודש היה רבא מקשה קושיות עצומות** ומתרגם בדברים דקים ועמוקים, וכן כתב במשנה ברורה סימן ר"צ שכתבו הספרים בשם הזוהר **שמצוה על האדם לחדש חידושי תורה בשבת**. ומי שאינו בר

במעמד ההוא של שמיעת "מילי מעלייתא" מפי רבא, כאשר הדברים שמחים כנתינתן מסיני וליהטה אש התורה בבית המדרש.

יש תלמידים האומרים שאינם צריכים להשתתף בעצמם בשיעורי הרב, **די להם שישמעו אחר כך בהקלטה או סיכום כתוב**, ויוכלו לדעת כל מה שהתחדש בזמן קצר... אבל כאן מבואר בגמרא שחלק מלימוד התורה הוא להשתתף בשעת השיעור עצמו כאשר נאמרים הדברים, ומי שלא זכה לזה "חבל" עליו.

שבת קודש

שכל של שבת

ידוע בשם ה"חזון איש" שאמר **שיש סברות שהוא מבין רק בשבת** (אולי אמר זאת על "מיגו כוח טענה"? לא זוכר). אולי זו משמעות נוספת לדברי רבינא "חבל שלא היית אמש בשבת אצלנו", ושאלנו לעיל הרי לא הפסיד כלום כי חזר השמועות באוזניו, אבל להאמור בשבת קודש הדברים מובנים ומאירים באופן אחר, וממילא אילו היית איתנו בשבת כאשר נאמרו הדברים היית מבין את הדברים יותר לעומקם.

התבוננות

בית המדרש בתוך תחום שבת

הרשב"ם בבבא בתרא נא, א (וכע"ז ברש"י ב"ק כ, א בפירוש השני) כתב שבית המדרש נקרא בזמנם "תחומא" מפני ש"בתי מדרשות שלהן בסוף התחום היו כדי שיוכלו לבא שם בשבת מן העיירות שמסביב". אנו רואים שהקפידו לבנות בתי המדרש באופן שיוכלו להגיע אליו בשבת.

ובאמת, כך היה גם במשכן, שנצטוו לבנות המשכן בתוך התחום למחנה ישראל המקיף "מנגד סביב לאהל מועד יחנו", כדי שיוכלו לבוא בשבתות, כמו שכתב רש"י בפרשת במדבר ג, ב "מנגד - מרחוק מיל, כמו שנאמר ביהושע 'אך רחוק יהיה ביניכם וביניו כאלפים אמה', **שיוכלו לבא בשבת**", עכ"ל, ומתאים מאד שגם מקדש מעט נבנה באופן שיהיו העיירות "מנגד סביב לאהל מועד יחנו" במרחק תחום שבת.

כתוב בתורה **"את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו אני ה'"**, מה השייכות בין "שבת" ל"מקדש"? אומר האבן עזרא סוף פרשת בהר **שזה לפי שבשבת היו הולכים לבית המקדש**, כמו שכתוב לעתיד לבוא "והיה מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני" לכן בשבת צריך אזהרה על מורא מקדש. בפרט מתאים הדבר לתרגום יונתן שכתב "ולבית מקדשא תהון אזלין בדחלתא", הרי שבשבת קודש היו הולכים ביראה לבית המקדש או למקדשי מעט.

הכי לחדש ילמוד דברים שלא למד עד הנה, עכ"ל.

ובאליה רבה שם כתב שכאשר הנשמה יתירה חוזרת במוצאי שבת לקב"ה, **הוא שואל אותה מה חידוש חידשת בשבת**. הרי שאדם צריך ללמוד בתוקף העיון בשבת ולחדש חידושים ערבים שיוכל לאומרם לפני הקב"ה במוצאי שבת.

קושיה עצומה

האם יש חובה לחדש חידושים בכל יום

בעניין זה אשתף את החברים האהובים שהואילו לקרוא את אריכות דברי, בקושיה גדולה שהתקשיתי בה.

דהנה המשנה ברורה בהלכות חול המועד סימן תקמה כתב על מה שכתב השו"ע "אם שמע דבר חידוש, מותר לכתבו כדי שלא ישכח": "אפילו בלא טעם שכחה **כיון שבכל עת ורגע מוטל על האדם לעמול בתורה ולחדש בה כפי יכולתו** אין שייך לומר ימתין עד אחר יום טוב ואז יכתוב החידוש **דאותו זמן יהיה עליו חיוב אחר דהיינו שיחדש אח"כ חידושים אחרים** ואם יתעכב בכתיבת החידושים שלמד בתוך המועד יצטרך ללמוד שנית מה שלמד כבר ולהזכיר מה שחידש **מכבר וזה יבטלנו מלימוד חידושים אחרים באותה שעה** ואין לך דבר האבד גדול מזה".

וא"כ צריך להבין מה כוונתו בסימן ר"צ שעפ"י הזוהר יש מצוה לחדש חידושי תורה בשבת, הרי בלא"ה היא חובה גמורה בכל עת ורגע!

ואולי אדרבה, בשבת היה מקום לומר שלא כדאי לחדש חידושי תורה כיון שהם עלולים להישכח, כמו שכתב המשנ"ב שם לעיל מינה "דהרבה זימנין מצוי שאדם שוכח מה שחידש כבר ואינו יכול לחדשו אח"כ", והיה מקום לומר שעדיף שבשבת קודש יקבע לימודו בגירסא, וישלים חובותיו בלימוד הבקיאות, ואת חידוש החידושים ישאיר לימות החול כדי שלא יאלץ לחדש ולשכוח, ויהיה עמלו ל'שווא'. קמשמע לן שיש חובה מיוחדת לחדש חידושי תורה בשבת קודש.

מושג

לימוד בלילי שבתות

והנה, רבינא מציין שהלימוד העיוני הזה היה ב"אורתא", בליל שבת. משמע שהמנהג היה **ללמוד בעיון בלילות שבת**. כך גם מצאנו במעשה של הלל הזקן יומא לה, ב שעלה בליל שבת של חודשי טבת לשמוע דברי תורה מן הארובה, ובעלות השחר "אמר לו שמעיה לאבטליון: אבטליון אחי, בכל יום הבית מאיר והיום אפל" וכו', הרי שהיה דרכם **ללמוד בלילות שבת בבית המדרש עד הבוקר**.

והנה בתשובות הגאונים שאלו אותם "שיש בתי כנסיות שמתקבצים הצבור ואומרים פרשיות שבספר תהלים בשבת ובי"ט, ובר"ה ויוה"כ מוסיפין פרשיות, ועד שהציבור מזמרין **מתחילין תלמידים ושונין ודורשין ועוסקין בתורה עד קרוב לב' שעות, ואח"כ מתפללין**, מהו לעשות כן מאחר שהגיע זמן ק"ש, מותר להתחיל ולשנות קודם שקיבל עליו עול מלכות שמים או לא".

והשיב רב נטרונאי גאון: **כך הראונו מן השמים** שישראל שמשכימין ובאין בבית הכנסת בשבתות ובי"ט ולומדים, מידה יפה הן עושין. וכך מנהג בבבל מתחילת גלות ראשונה. שכיון שגלו לבבל ונמעט התלמוד ובטלו המלמדים מצער גלות נתקבצו בני ישראל אצל נביאים ובעלי תורה, אמרו להם: אנו אין בידינו לא משנה ולא תלמוד לשנות בלילה, ויש עלינו טורח ומחיה ופרנסה, **בשבתות וביו"ט מיהא שיש לנו פנאים נשב בטלים ונישן כל הלילה! תקנו להשכים לבית הכנסת ולומדים עד שחרית**. והסכימו על מנהג דוד המלך ע"ה שאמר "חצות לילה אקום להודות לך" וכו'. עכ"ל.

ובאמת ביום השבת טרודים במצוות אחרות של תפילה וקריאה בתורה וב' סעודות ושינה של עונג שבת ודרשת בית המדרש כמבואר בשולחן ערוך, וראה בהקדמת דרך חיים למהר"ל שלכן הקפידו שלא ללמוד בעיון ביום השבת מפני ביטול עונג שבת "ואף חכמים גדולים כמו ר' יוחנן וריש לקיש היו מעייני בספרא דאגדתא בשבת (תמורה י"ד ע"ב) ולמה היו מעיינים בספרא דאגדתא בשבת ולא בחול אלא על כרחך היינו טעמא כי היה זה להם בטול עונג שבת ואלו האגדה מושכת לבו של אדם", אך כל זה ביום השבת, אבל בליל שבת היו משכימים ללמוד בעיון ובהעמקה גדולה.

תופעה

סדרי "לילות שבת" במנייני האברכים

אך כל זה לאחר שקיימו מצות עונה מן התורה כראוי, והלכו לישון עם בני ביתם, ואז היו **משכימים לאחר חצות הלילה** בשמחה וחשק לעמלה של תורה. וכנודע שכך היה נהוג בליטא עד המלחמה האחרונה שהשכימו קום לאחר חצות ליל שבת ובתי המדרש היו מלאים בלומדים שלמדו בעומק העיון עד תפילת שחרית בבוקר (לא כוותיקין, אלא התחילו כשעתיים לאחר הנץ, כמו שכתב בתשובות הגאונים שם).

אך היום הפכו עלינו הסדרים ובכל בית מדרש קובעים סדרי לימוד מיד לאחר סעודת ליל שבת, והלב מתגבר שלא לקטרג חלילה על האברכים הקדושים, עמודי העולם, ולא לחשוב על אותה עלובה המצפה לבעלה בשעת עונתה, והוא דוקא אז נעשה צדיק ומתמיד, ואחר כך הולכים לישון מאוחר וקמים לתפילה מאוחרת כאחרוני עמי הארצות.

וכמה פעמים ביקשתי מהגבאים שתהיה זכות קבלת מילגה גם למי שלומד בחציו השני של הלילה, אבל הם סירבו בטענה ש"זה יחליש את סדר הלימוד שלאחר הסעודה"...

מהדף ליומי

עצה לתשובה: להתחיל בשבת

עלינו לדעת שכיון שהשבת היא "מקור הברכה", לכן כפי שיתחזק בשבת באיזה עניין כך יושפע מזה התחזקות לכל ימי השבוע. ולכן עצה לתשובה קלה היא להתחזק בסדרי יום השבת, אשר בזה יותר קל להתחזק כמעט בכל העניינים: תפילה, תורה, שלום בית, מידות טובות, יראת שמיים, בטחון, שמחה וכו'. כי כמעט כל הסיבות הטורדות מסתלקות בשבת קודש, ואפילו אינו משועבד לסדרי בית מדרש מסויים, אלא ככל אשר ליבו הטהור חפץ להתקדש ולהתגדל, ומכוח תשובת השבת יושפעו כל ימי השבוע.

חידוש

סתם ישראל עומד למילה

התוספות כתבו שמי שמל בסתמא כשר כיון ש"מילה סתמא לשמה קיימא כמו זבחים". במחשבה ראשונה כוונתם משום **שמעשה המילה אינו מתפרש אלא לצורך קיום המצוה**. אבל אין זה הפירוש הנכון שהרי לגבי אשה לא אמרו ש"סתם גט אינו לשם אשה זו" אלא ש"סתם אשה אינה לגירושין", כלומר, שלא המעשה קובע את ה"סתמא לשמה" אלא מהות הדבר שנעשה בו המעשה, והסיבה ש"סתם זבחים לשמן" אינו משום שמעשי הכהן מורים שכוונתו בסתמא לעשותו למה שמיועד לו אלא משום **שהקרבת מצד עצמו עומד לשמו**. וא"כ, כאשר כתבו התוספות שגם מילה סתמא לשמה הכוונה **ש"סתם נולד יהודי עומד למילה"** ממש כמו קרבן העומד לקיום מצוותיו.

וביותר לפי דברי הקדמונים **שהערלה מיותרת ומגונה אצל ישראל**, ומלכתחילה נחשבת כ"כל יתר כחסר דמי" ומקלקלת את הצורה הראויה, אם כן התינוק הנולד מעיקר יצירתו עומד למילה.

דקדוק

בין "אני לא מכון לצאת" לבין "אני מכון לא לצאת"

הגמרא מדקדקת לשון המשנה שכתוב "שנזבחו שלא לשמן" ולא "שלא נזבחו לשמן", הרי שסתמא כשר. לפי"ז יש לדקדק שלפעמים אדם אינו רוצה לצאת ידי חובתו במעשה פלוני, והוא רוצה להתנות להדיא שלא יצא בזה, שלא די לומר "אינני מכון לצאת בזה ידי חובה" כי אז עדיין נחשב כסתמא לשמה למ"ד מצוות אין צריכות כוונה, אלא צריך לומר "אני מכון שלא לצאת בזה ידי חובה".

ולפי"ז צריך לפרש מה שכתב הבית יוסף בהלכות ספירת העומר (סימן תפט) בשם הרשב"א: "אם דעת היחידים שלא לצאת בספירת השליח צבור צריך לחזור ולברך ואף על גב דקיימא לן מצות אין צריכות כוונה כתבו רבותינו הצרפתים דדוקא מן הסתם אבל אם **אינו רוצה לצאת בו** לא", הלשון לאו דווקא, אלא הכוונה אם **רוצה שלא לצאת** בו, כי אם רק אינו רוצה לצאת, הרי זה כמו "אינו זוכה לשמו" שעדיין לא עקר הסתמא.

פולמוס

אמירת "לשם יחוד"

הנודע ביהודה (במהדו"ק יו"ד סימן צ"ג, הובא ב"דף על הדף" כאן) ערער על **מנהג החסידים** באמירת "לשם יחוד" קודם עשיית מצוה, והביא דברי האומרים שצריך לומר לשם יחוד כדי להוציא מפיו שעושה הכוונה ע"ד הסוד, והביאו ראיה מריש זבחים דבגט צריך שיאמר בפירוש שעושה לשם גירושין, וכתב על זה "ואני אומר ממקום שהביא ראיה - משם הוא סתירה, דהרי מחלק שם בין אשה לקדשים, דאשה סתמא לאו לגירושין עומדת ולכן צריך שיאמר בפה, וקדשים להכי סתמא כשרים, לפי שסתמא לשמן עומדין, וא"כ **מצוות שלנו קדשים ניהו, קדשי גבוה, וסתמא לשמן עומדין**".

והגה"ק **בעל באר מים חיים זלה"ה** בתשובה הנדפסת בסוף ספרו שער התפלה האריך להשיב על קושיות הנודע ביהודה דלא מדמינן מצוות לקדשים בזה, ולא אמרינן בהם סתמא לשמן עומדין, והחילוק ביניהם מבואר, כי בקדשים כבר היה בהם הכוונה והדבור לשמן בעת הפרשתן במ"ש הרי זו עולה או חטאת וכדומה, ולשם זה הביאן עתה למקדש להקריבן, וע"כ בעת ההקרבה גם כשמקריבין סתם, אמרינן מן הסתם לשם זה הקריבן, ולא כן בעשיית המצוות שאין שמם עליהם מקודם, ע"כ לא מהני ביה סתמא בשום פנים והוא דומה ממש לגירושין עי"ש.

[אמנם הנודע ביהודה כנראה כוונתו שאחרי שכוונתו לשם מצוה, הרי המעשה נחשב כפצא דמצוה העומד בסתמו לכל ייחודיו והשפעותיו המיוחדים לו].

ויש להוסיף מה שאמר האמרי אמת (שבועות תרצ"ד) כתב בשם זקנו החידושי הרי"מ **"למאן דאמר מצוות אין צריכות כוונה הטעם הוא שבני ישראל דבוקין תמיד בהקב"ה, וסתמא לשמה קאיי"**. וזה בסגנון סברת הנודע ביהודה, ודלא כבעל באר מים חיים זי"ע.

בית הוראה

צבע רצועות תפיליו ושכח לכוון לשמה

הגאון הרוגאצ'ובר כתב לבעל המנחת יצחק (ח"ב ג, הובא ב"דף על

ימי חייו. לא זכיתי ללמוד לע"ע הגדרים בזה.

המלצת קריאה

"תנאים טובים" ו"תנאי גדול"

הקדוש רבינו **שריה דבילצקי זי"ע** כתב ספר קטן "תנאים טובים" על התנאים שכדאי לאדם להתנות בכל יום, למשל: שברכות הנהנין יחולו על כל המאכלים והמשקים שנמצאים בחדרי הבית, ושברכת המוציא תחול גם על מיני מזונות שאוכל, וכו' וכו'.

תלמיד חכם אחד (נשמט שמו מזכרוני) כתב ספר מקיף "**תנאי גדול**" ובו כל התנאים שכדאי לאדם להתנות לכל ימי חייו, וזכה להדרכתו וברכתו של רבינו הגר"ק זצ"ל.

מהדף ליומי

הוכיח סופו על תחילתו

בגמרא מבוארת הסברא של "הוכיח סופו על תחילתו", בזה אנו מבינים **כמה חשיבות יש לסוף דבר**, לסיים דבר בצורה טובה, כי הסוף מעיד על כל ההתחלה.

והנה, בגמרא וברמב"ם **וברוב הראשונים לא נזכר כלל עבודת ימי אלול** כהכנה לראש השנה, כל עניין התשובה מתחיל בראש השנה עצמו ובעשרת ימי תשובה, **וזה מפליא כמוכן, איך לא כתבו להתכוון ליום הדין הגדול והנורא.**

אך באמת בימים אלו עוסקים אנו בדבר נוסף שהוא חשוב מאד: "**לסיים את השנה**". אין זה רק "ימים שלפני ראש השנה" אלא בעיקר "ימי הסיום של השנה". העבודה של ימי הסיום היא להיות בבחינת "**מתעשרת בסופה**", לסיים את השנה **בהרגשה מרוממת של עליה וצמיחה**, כי כאשר הסוף הוא טוב הרי ממילא "הוכיח סופו על תחילתו" שבכל השנה היינו שייכים אל הטוב גם אם לא תמיד יצא זה לפועל.

לקח

דרך הזהירות שלא להיזהר

מבואר בגמרא שלפעמים **דוקא מתוך הזהירות** לכוון את הכוונה הנכונה הוא **עשוי לטעות** ולהתכוון כוונה הפוסלת ולכן התנו בית דין שלא לומר לשם מה שוחט, אלא לשחוט בסתמא.

הדף" (כאן) אודות ספר תורה שנטשטשו האותיות ונתקלקלו מרוב יושן, והעביר עליהם הקולמוס, ושכח מלקדשן, בזו אין לומר שתמן לאו לשמן קאי, שכיון שעל ספר תורה הוא כותב, ה"ז עומד להיות לשמן.

וסברא מקילה יותר כתב בביאור הלכה (סי' ל"ב סעיף ח' בד"ה וצריך) בשם ספר בית אהרן שיצא לדון בדבר החדש, דאף דכתב בשו"ת פנים מאירות (סי' מ"ה) דהמעבד עורות, לא אמרינן דסתמא הוא מתכוין לשמה, רק צריך לעבד בפירוש לשמה, מ"מ האינדנא שאין כותבין על רוב הקלף רק ספרי תורה, אם כן י"ל דסתמא לשמה קאי, שהרי הקלף עומד על זה ע"ש.

והנה, הרמ"א בסימן לג, ד כתב **שאם צבע הרצועות שלא לשמה פסול בדיעבד**. והביאור הלכה שם דן מדוע אין מקפידים בזה כל כך וכתב "ואולי דמה שאינן נזהרין הסופרים בכל זה לחשוב לשמה היינו משום דסתמא לשמה קאי כיון שכבר נעבד לשמה, אבל גם זה אינו דהרי בתליית ציצית בהבגד איתא לעיל בסימן י"ד דאם הטיל ישראל ציצית בבגד בלא כונה דאין לברך עליה אף דשם כבר נטוו החוטין לשם ציצית אפ"ה לא אמרינן דסתמא לשמה קאי, וכן לענין כתיבת סת"מ ג"כ אפילו בדיעבד לא מהני בסתמא..."

אמנם לפי הסברות הנ"ל נראה **שכל זה כשצובע האומן את הרצועות בפעם הראשונה**, לפני שנתקדשו בקדושת התפילין, אבל לאחר שכבר הניחן בכשרות, ונתקלקל קצת הצבע וצבע את מקומות הקילוף – כמו שהזהיר ע"ז המשנ"ב שם סקי"ט שיש לזהר בזה מאד – ואירע ששכח לכוון לשמה, **הרי זה לא גרע מספר תורה שנטשטשו האותיות שלו, שסתמו עומד לשמו**, ועכ"פ עדיף מעיבוד קלף בזה"ז שנחשב סתמו לשמה בגלל שרוב הקלף לזה, קל וחומר צביעת רצועות התפילין. וצ"ע.

העמקה

לעשות תנאי מראש על כוונתו

הגמרא אומרת ש"**כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה**", וביארו התוספות (ד"ה הא) דזה אפילו כאשר לא אמר בראשונה שמכוון בזה גם על המשך העבודה, אבל אם אומר בפירוש מלכתחילה בתחילת שחיטת הפסח שעושה כל השחיטה לשם פסח אז **נחשב שנתכוון להדיא במשך כל השחיטה**, ואין צריך לסברת "על דעת ראשונה הוא עושה", דאי לאו הכי – וכי כל שעה יש לו לדבר עד שיגמור כל שחיטתו!?

לפי"ז כתבו האחרונים **הרבה עצות של "תנאי מראש"** שבכך קובע את מחשבתו מעיקרא על כל מיני פעולות בעתיד, ושורש הכל במסירת מודעא בערב ראש השנה – הנזכרת בגמ' בנדרים – שכל הנדרים לא יחולו כלל, וכנהוג גם ב"כל נדרי".

ולא ידעתי מדוע יש כוונות שכתבו להתנות עליהם **בכל יום**, כמו על כוונת השמות הקדושים, ויש כוונות שכתבו להתנות עליהם **בראשית השנה**, ולמה לא יועיל בכל הדברים להתנות בתחילת השנה, או **לכל**

סיפור

מדוע שמח הרבי שלא טבל במקווה?

המקובלים הזהירו להתנות שכל הכוונות הן על דעת הכוונות האמיתיות, מפני שחששו שכאשר מכוון בפועל הרי המעשה מוגבל לפי צמצום כוונתו, ובאמת לעולם לא יגיע לחקר הכוונות הגבוהות מדרגתו, ואם יכוון כוונה מצומצמת – הרי הגביל בזה את כוונת המעשה.

רבינו הגרי"ש אלישיב זצ"ל סיפר פעם לגיסו זקני הגרש"ש לוי זצ"ל על אדמו"ר אחד שהגיע לעיירה רחוקה וביקש לטבול לפני התפילה, החסידים חיפשו בכל הסביבה אך לא נמצא המקווה, הם היו בטוחים שיפלו פני הרבי אך לתדהמתם נהרו פני הרבי בשמחה, ולאחר תפילת שחרית אמר שכזאת תפילה עוד לא היתה לו...

לפליאת החסידים הסביר: כל יום בטבילתי אני משתדל לכוון את כוונות הטבילה, אך יתכן שאני טועה או מחליף, ובוודאי לא הגיעה דעתי לכל הכוונות הראויות, אבל כאשר לא מצאנו מקווה אם כן אני בכלל "נאנס ולא עשאה מעלה עליו הקב"ה כאילו עשאה", ה"כאילו עשאה" הזה הוא "כאילו עשאה" **של הקב"ה** עם כל הכוונות האמיתיות... אם כן, יתכן שזו הפעם הראשונה שבה טבילתי במקווה ככל חוקתו ומשפטו...

זו דוגמא גדולה לדבר המצוי שמתוך הזהירות והלחץ – מקלקלים.

יש חתנים שמלמדים את הכלה את דברי הר"ן הנודעים בנדרים ל, א שהיא צריכה לכוון ש"היא מבטלת דעתה ורצונה ומשוי נפשה אצל הבעל כדבר של הפקר", והם מקלקלים בזה, כי איננו יודעים אם הבינה באמת כוונת הר"ן ולמה היא מכוונת ואם לא מכוונת כוונה הפכית (הגם שבלאו הכי דברים שבלב אינם דברים) והטוב ביותר לכוון לעשות כדת משה וישראל וכהוראות הרב מסדר הקידושין ותו לא מידי.

מהדף ליומי

כוונה מקלקלת בתקיעת שופר

דוגמא מצויה לזה היא **מהשומע תקיעות בראש השנה**, אם מכוון בכללות לצאת ידי חובת שמיעת קול שופר, לא יבוא למכשול, אך אם יכוון שעכשיו שומע התקיעה שלפני התרועה השניה וכדומה, הרי אם יטעה – עלול לקלקל, כי כיוון לתקיעה אחרת, כמבואר בבית יוסף סימן תק"צ. ולכן נוהגים **שמכריזים שכל הקהל יכוונו לצאת על דעת המקריא ותו לא מידי**.